

CUNOAȘTERE – CULTURĂ ȘI PROGRESUL DEMOCRAȚIEI

Prof.univ.dr. Adrian GORUN

1. Cunoaștere epistemică – cultură – democrație – repere conceptuale
2. Democrația formală și democrația substanțială (de la teoria elaborată, la modelele funcționale de democrație)
3. Cunoașterea și progresul democrației (democrația ca produs și proces). Posibila reversibilitate a regimurilor democratice

1. Cunoaștere epistemică – cultură – democrație – repere conceptuale

Toate marile epoci de cultură au propus meditației și reflecției teze, principii și probleme gnoseologice¹. Chiar și în culturile și mentalitățile calificate drept protoistorice, arhaice, mitologice se structurează mituri, imagini și simboluri care comunică despre semnificația pe care exponenții acelor culturi o atribuie cunoașterii, coordonată esențială și existențială a omului.

Nu există un concept riguros a ceea ce în general, desemnăm prin cunoaștere. Aceasta, mai ales în măsura în care, termenul utilizat în limbajul uzual este vag, el acoperind un „teritoriu” imprecis, nedeterminat de referințe și conotații eterogene. Dar tocmai de aceea sunt necesare clarificări. Mai ales pentru că judecata prin care cunoașterea reprezintă atributul esențial și existențial al omului nu poate fi infirmată. Această judecată devine constatativă: Un anumit moment de cunoaștere este implicat în orice activitate și angajare

KNOWLEDGE – CULTURE AND DEMOCRACY PROGRESS

University professor Dr. Adrian
GORUN

1. Epistemic knowledge – culture – democracy – conceptual references
2. Formal democracy and substantial democracy (from the elaborate theory to functional democracy patterns)
3. Democracy knowledge and progress (democracy as product and process). The possible reversibility of democratic systems

1. Epistemic knowledge – culture – democracy – conceptual references

All the great culture ages have proposed theses, principles and gnoseological problems to the meditation and reflection¹⁶. Even in the cultures and mentalities qualified as proto-historical, archaic, mythological, myths, images and symbols are structures communicating about the meaning of those cultures exponents is attributed to knowledge, essential and existential coordinate of man.

There is no rough concept for what we generally name knowledge. This, especially to the extent where the term usually used is vague, and covers an imprecise “territory”, not determined by references and heterogeneous connotations. But this is way clarifications are necessary. Especially because the judgement according to which knowledge is the essential

umană. În același timp, devine critică și selectivă: Nu se poate pune pe același plan o cunoaștere elementară, intrinsecă (atribut al ontisului uman), care se regăsește în codul genetic „uman”, în proiectul existențial al ființei umane (ca și componentă a vieții), cu o cunoaștere obiectivată, critică, reflexivă. O cunoaștere elementară reprezintă universalitatea și identitatea ființei umane – ca ființă bio-psihică, socio-culturală și acțională, și este „cunoaștere sau gândire în sens subiectiv, conștând într-o stare a minții sau a conștiinței sau o dispoziție spre comportare sau reacții²”. Prin comparație (deși gradualitatea planurilor este evidentă), cunoașterea obiectivată, controlată critic, reprezintă „cunoaștere sau gândire în sens obiectiv, conștând în probleme, teorii și argumente ca atare³”.

Cunoașterea elementară este spontană, supusă deopotrivă unor orizonturi de libertăți și constrângeri izvorâte atât din codul genetic, cât și din situațiile de viață (individuală și de grup); cunoașterea obiectivată este intenționată, obținută prin activități speciale și specializate, urmând explicit anumite idealuri de justețe, autenticitate și punere la probă. Cunoașterea obiectivată este cunoașterea epistemică (științifică).

La scară culturală și istorică se pot identifica sisteme de cunoaștere mai mult sau mai puțin integrate, proprii unor comunități umane determinate, sisteme în care sunt structurate diferite genuri de cunoaștere (diferențiate, sintetizate și ierarhizate mobil):

a) cunoaștere perceptivă, de simț comun; b) cunoaștere tehnico-pragmatică; c) cunoaștere științifică; d) cunoaștere filosofică; e) cunoaștere mitică; f) cunoaștere religioasă; g) cunoaștere artistică.

Totodată, tuturor formelor de conștiință și ideologiilor (coercitive sau non-coercitive) li se asociază momente și coeficienți de cunoaștere specifică. Apoi, în cadrul genurilor de cunoaștere, pot fi identificate formele de cunoaștere:

a) empirică - teoretică; b) pozitivă - speculativă; c) intuitivă - reflexivă; e) reprezentativă-simbolică; f) individuală -

and existential feature of man cannot be denied. This judgement becomes indicative: a certain moment of knowledge is involved in any human activity and commitment. At the same time, it becomes critical and selective: we cannot put at the same level an elementary, intrinsic knowledge (human ontis attribute), found in the human genetic code, in the existential project of the human being (as a component of life), with an objective, critical, reflexive knowledge. The elementary knowledge represents the universality and identity of the human being – as bio-psyhic being, socio-cultural and action being, and it is “knowledge or thought in subjective meaning, consisting of a state of mind or consciousness or a disposition towards behaviour or reactions¹⁷”. By comparison (although the gradualness of the plans is obvious), the objective knowledge, critically controlled, represents knowledge or thought in objective meaning, consisting of problems, theories and arguments as such¹⁸.

Elementary knowledge is spontaneous, subdued at the same time to some freedom and constraints horizons appeared both from the genetic code and the life situations (individual and group); objective knowledge is intentional, obtained through special and specialized activities, explicitly following some justness, authenticity and probation ideals. Objective knowledge is the epistemic (scientific) knowledge.

At cultural and historical scale, we can identify knowledge systems more or less integrated, proper to some human communities, systems where there are structured different types of knowledge (differentiated, synthesized, and hierarchised):

a) perceptiv knowledge, of common sense; b) technical and pragmatic knowledge; c) scientific knowledge; d) philosophical knowledge; e) mythical knowledge; f) religious knowledge; g) artistic knowledge.

At the same time, all the forms of conscience and ideologies (coercive or non-coercive) are associated with moments and coefficients of specific knowledge. Then, within the framework of knowledge types, the following forms of knowledge may be

colectivă ș.a.

Așadar, se discută despre tipuri de cunoaștere:

1. elementară, spontană, comună, subiectivă;
2. obiectivată, elaborată, reflexivă, critică, științifică, sisteme de cunoaștere, genuri și forme de cunoaștere; genurile și formele de cunoaștere, se caracterizează și prin modalitățile lor variabile de expresie, comunicare și difuzare.

În abordarea de față⁴, ținând cont de procesualitatea cunoașterii în general, a cunoașterii științifice, în special, dar și de câștigurile rezultate din disputa empirism-raționalism (mediate în epoca modernă de criticismul kantian), suntem preocupați de ilustrarea relației: cunoaștere științifică-cultură (îndeosebi cultura politică)- progresul democrației. Vom insista pe deosebirea dintre sistemul de cunoștințe științifice și sistemul de opinii, pe evidențierea acelor domenii ale realului care sunt susceptibile de o cunoaștere certă (comparații cu domenii în care certitudinile sunt subordonate statisticului), pe nevoia trecerii (în procesul cunoașterii) de la aparența înșelătoare a lucrurilor la sesizarea esenței lor, pe existența sau non-existența mijloacelor adecvate de care dispune subiectul, la un moment dat, spre a stabili validitatea unor rezultate ale cunoașterii sau, măcar, anumite grade de verosimilitate a ei.

Bipolaritatea și procesualitatea cunoașterii trebuie analizate prin raportarea subiectului ei finit (o finitudine determinată prin recunoașterea limitelor genetice, existențiale, potențial-acționale – inclusiv de performanțele limitate ale mijloacelor de investigare) la obiectul infinit (infinitudine spațio-temporală, dar și a formelor diverse de manifestare). Totodată, trebuie ținut cont de o evidență: aceea că problemele și soluțiile gnoseologice vizează și o stare determinată a cunoașterii (subiective și științifice), purtând, de regulă, amprenta genurilor și formelor de cunoaștere care, în fiecare epocă, s-au bucurat de prestigiu epistemologic, având chiar rol paradigmatic.

Cunoașterea cunoașterii nu dispune de

identified:

a) empirical – theoretical; b) positive – speculative; c) intuitive - reflexive; e) representative – symbolic; f) individual - collective ș.a.

therefore, we discuss of types of knowledge:

1. elementary, spontaneous, common, subjective;
2. objectived, elaborated, reflexive, critical, scientific, knowledge systems, genera and forms of knowledge; the types and forms of knowledge, characterized by their variable modalities of expression, communication, and diffusion.

In this approach¹⁹, taking into consideration the gradual character of knowledge in general, but also by the benefits resulting from the empiricism – rationalism dispute (mediated in the modern age by Kant's criticism), we are concerned by illustrating the relation: scientific knowledge – culture (especially political culture) – the progress of democracy. We will focus on the difference between the scientific knowledge system and the system of opinions, on highlighting those field of reality liable of a certain knowledge (comparisons with fields where certitudes are subordinated to statistics), on the need of passing (within the process of knowledge) from the misleading appearance of things to the observation of their essence, on the existence or non-existence of adequate means of the subject at a certain point, in order to establish the validity of some knowledge results or at least certain degrees of its credibility.

Knowledge bipolarity and gradual character have to be analyzed by reporting its finite subject (a finitudine established by admitting the genetic, existential, potential – action limitations of the investigation means) to the infinite object (spatial and temporal infinite and various forms of manifestation). At the same time, we have to take into consideration one evidence: that gnoseologic problems and solutions also focus on a determined state of knowledge (subjective and scientific), having the fingerprint of genera and forms of knowledge which, in every age, have had an

o „cale regală”: ea este un moment al cunoașterii umane supuse acțiunii posibilului istoric. În demersul pe care-l propunem, atât în surprinderea corelațiilor dintre reperetele conceptuale (cunoaștere epistemică – cultură - democrație), dar mai ales în dezvoltarea secvențelor de conținut privitoare la democrația formală și democrația substanțială, a rolului cunoașterii și culturii politice în progresul democrației (dar și în evidențierea unor limite intrinseci „teoriei-fantomă” a democrației) iterăm asumpția că aprecierea unei concepții gnoseologice doar sub aspectul coerenței și simplității interne, al consecvenței cu propriile ei premise teoretice și metodologice, este cu totul insuficientă.

În disputa dintre episteme și doxa (paradoxul lui Taminaux) trebuie ținut seama de presupuzițiile premiselor, de consecințele mai îndepărtate ale dezvoltării teoriei democrației, de contextele extragnoseologice (ontologice, psihoantropologice) pe care le angajează.

Tabloul contemporan al preocupărilor și pozițiilor epistemologice este unul extrem de variat. O participare la înțelegerea societății cunoașterii presupune o analiză sistematică privind:

- marile transformări interne, de mod sau stil de gândire produse în știința modernă și actuală, dar mai ales analiza noului statut social-economic, cultural și politic al științei în cadrul societății informaționale;

- noile metode și mijloace care permit efectuarea cercetărilor teoretice (logico-matematice, semantice, metateoretice) și empirice (psihogenetice, psihosociologice, istorice, antropologice, cibernetice etc.), altădată inaccesibile;

- tradițiile filosofice și culturale, curente și școlile științifice contemporane (empirismul logic și filosofia analitică – R. Carnap, C.G. Hempel; raționalismul critic – K.R. Popper; fenomenologia – Ed. Husserl; neoraționalismul – G. Bachelard, F.Gonseth; epistemologia genetică – J. Piaget; pragmatismul conceptual – W.v.O. Quine; noua tehnologie a științei – Th.S. Kuhn, St. Toulmin; realismul „științific” – M Bunge, H.

epistemological prestige, even with a paradigmatic role.

Knowing the knowledge has only one “royal” way: it is a moment of human knowledge below the historical possibility. In our steps, both in surprising the the correlations between conceptual references (epistemic knowledge – culture – democracy), but especially in developing the content sequences regarding formal democracy and substantial democracy, the role of knowledge and political culture in the progress of democracy (but also in underlining some intrinsic limitations of the “phantom-theory” of democracy) we issue the assumption that the appreciation of a gnoseologic conception only under the aspect of coherence and internal simplicity, of consistency with its own theoretical and methodological premises, is not enough

In the dispute between episteme and gray matter (Taminaux' paradox) we have to take into consideration the farther consequences of democracy theory development, the extragnoseologic contexts (ontological, psycho-anthropological) it engages.

The contemporary picture of epistemological concerns and positions is extremely various. Participating in understanding the knowledge of society supposes a systematic analysis regarding:

- great internal transformations, regarding thought style or form produced in modern and current science, but especially the analysis of the new social-economic, cultural and political status of science within informational society;
- new methods and means allowing to carry theoretical researches (logical and mathematic, semantic, meta-theoretical) and empirical (psycho-genetic, psychosociological, historical, anthropological, cybernetic etc.), which used to be inaccessible;
- Philosophical and cultural traditions, contemporary scientific trends and schools (logical empiricism and analytical philosophy – R. Carnap, C.G. Hempel; critical rationalism– K.R. Popper; phenomenology – Ed. Husserl; neo-

Putnam – contextualitatea adevărului – R. Rorty ș.a.);

- metodele, tehnicile și instrumentele care conferă cercetărilor epistemologice un grad mai ridicat de pozitivitate, precum: analiza directă referitoare la problemele epistemologice noi pe care le presupune practica de vârf a cercetării științifice; analiza formalizantă și reconstrucția logico-matematică atât a teoriilor științifice, cât și a conceptelor epistemologice intuitive (teorie, model, explicație, predicție, testare, adevăr etc.);

- metodele istorico-critice și psihogenetice (care pun în evidență mecanismele de creștere a cunoașterii și modul istoric în care au evoluat și s-au succedat principalele ipoteze etc.)⁵.

Natura pe care o studiază științele azi, nu este o natură ante-umană; ea este deja prelucrată și valorizată cultural. Sistemele de semnificații pot fi descifrate numai prin luarea în considerație a contextului, apelând la rezultatele cercetărilor din domeniul antropologiei culturale, psihosociologiei, istoriei culturii, punând accent pe cunoașterea psihicului social în procesul de „refacere” a orizontului de realitate a oamenilor. În acest context apelează Mircea Eliade la termenul de „opacitate semantică” care semnifică faptul că orice document, chiar contemporan, este „spiritual opac” atâta timp cât nu este descifrat, integrându-l într-un sistem de semnificații: „O unealtă preistorică sau contemporană nu poate să releve decât intenționalitatea sa tehnologică: tot ceea ce producătorul sau posesorii ei au gândit, au imaginat, au sperat în relație cu ea ne scapă”⁶.

Într-o definiție ce-i exprimă chintesenta conținutului, adevărul reprezintă valoarea cunoașterii. Modul de a fi al omului, condiția umană (Montaigne, Malraux), „ființă într-un mister și pentru revelație” (Lucian Blaga) – reprezintă fundamentele universului axiologic uman. Așa cum judcățile de valoare nu se identifică cu judecățile despre valoare, la fel universul axiologic nu se rezumă la universul ontic, nici la cel gnoseologic. Și aceasta, în primul rând, pentru că valorile sunt

rationalism – G. Bachelard, F. Gonseth; genetic epistemology – J. Piaget; conceptual pragmatism – W.v.O. Quine; the new technology of science – Th.S. Kuhn, St. Toulmin; “scientific” realism – M. Bunge, H. Putnam – the contextuality of truth – R. Rorty ș.a.);

- Methods, techniques, and instruments granting the epistemological researchers a higher degree of positivity, like: a direct analysis regarding epistemological problems that the top practice of scientific research supposes; formalising analysis and logical – mathematic reconstruction of scientific theories, as well as of intuitive epistemological concepts (theory, model, explanation, prediction, testing, truth etc.);
- Historical-critic and psycho-genetic methods (that underline the growth mechanisms of knowledge and the historical way in which they have evolved and succeeded their main hypotheses etc.)²⁰.

The nature studied by sciences nowadays, is not an anti-human nature; it is already processed and culturally valued. Significations systems may be decrypted only by taking into consideration the context, calling the results of the researchers in the field of cultural anthropology, psycho-sociology, the history of culture, placing the accent on knowing the social psychic in the process of “rebuilding” people’s reality horizon. In this context, Mircea Eliade uses the term of “semantic opacity” which means that any document, even contemporary ones, is “spiritually opaque” as long as it is not decrypted, by integrating it in a system of significations: “A prehistoric or contemporary tool only reveals its technological intentionality: everything its producer or owners have thought, have imagined, have hoped related to it is unknown to us”²¹.

In a definition expressing the content essence, truth represents the value of knowledge. Man’s way of being, human nature, (Montaigne, Malraux), „mysterious being and for revelation” (Lucian Blaga) – is the grounds of the human axiological universe. Just like

imane și transcendente atât obiectelor valorizate, cât și subiectelor valorizatoare. Este de mare interes ideea exprimată de un personaj shakespearian în „Troilus și Cresida”: „valoarea nu stă în bunul nostru plac...; valoarea e și-n ceea ce prin sine-i prețios și în acela care prețuiește”. Altfel spus, valoarea se constituie numai atunci când și acolo unde ceva (în principiu orice) prezintă pentru cineva (obligatoriu, ființa capabilă să aprecieze) o importanță mai mare sau mai mică, implicând o relație specifică între subiect și obiect.

O definiție posibilă: Valoarea este o relație de apreciere a unor bunuri sau creații, în virtutea corespondenței dintre însușirile lor și năzuințele omului.

Pe cale de consecință, se poate asuma că valoarea nu este nici atribut intrinsec al unor obiecte (materiale sau ideale), nici atribut intrinsec al subiectului, ci un mod specific de raportare preferențială și deziderativă a subiectului față de obiect, pe baza unor criterii sociale⁷.

Sistemul de valori care conferă identitate structurală unei comunități este definit „ca sinteză a componentelor culturale și de civilizație admise ca legitime la nivel comunitar”⁸. În temeiul interacționalismului simbolic, cultura este un sistem de «simboluri colective». Trecând peste multitudinea definițiilor date culturii, consider că definiția lui J. Plano este una cuprinzătoare și edificatoare pentru studiul de față: Cultura reprezintă ansamblul de modele comportamentale însușite și transmise social, specifice unei societăți. Ca element definitoriu al unui grup național, ea se dezvoltă și se păstrează prin învățare, limbă, cunoaștere, folclor, credință, obiceiuri, tradiții, instituții, atât oficiale, cât și neoficiale. Pe scurt, prin totalitatea experienței sociale. Într-o esență maximă, având în vedere inclusiv componenta sa politică, se poate spune că un sistem politic este modelat de factorii culturali, iar sistemul politic, la rândul lui, poate provoca modificări în plan cultural, influențând alte modele comportamentale ale societății. Aici se impune o altă remarcă, anume aceea că existența unor subculturi sau a unor contra-culturi,

value judgements do not identify themselves with judgements about value, in the same way they do not resume themselves to ontic universe, not to the gnoseological one. This happens firstly because values are immanent and transcendent to valued objects and to valorising subjects. It is of great interest the idea expressed by a Shakespearian character in “Troilus and Cressida”: „ value dwells not in particular ...; It holds his estimate and dignity / As well wherein 'tis precious of itself /As in the prizer”. To put it in other words, values is when and where something (mainly anything) has less or more significance for someone (a human being capable of appreciation, compulsorily), involving a specific relation between the subject and the object.

A possible definition: Value is an appreciation relation of some goods or creations, in virtue of their correspondence between their features and man's hopes.

Consequently, we may assume that value is not an intrinsic attribute of some objects (either material or ideal), not an intrinsic attribute of the subject, but a specific way of preferential and desiderative report of the subject towards the object based on social criteria²².

The system of values that offers structural identity to a community is defined as “a synthesis of cultural and civilisation components admitted as legitimate at communitarian level”²³. Based on the symbolic interactions, culture is a system of “collective symbols”. Passing over the multitude of definitions given to culture, I believe that J.Plano's is conclusive and edifying for our study: Culture is the assembly of behaviour patterns acquired and socially transmitted, specific to one society.

As a defining element of a national group, it develops and preserves by studying, language, knowledge, folklore, faith, habits, traditions, institutions, both official and not official. In short, through the totality of social experience. In a maximum essence, taking into consideration its political component also, we may say that a political system is modelled by cultural factors and political system, in its turn,

depistabile prin alienarea unor grupuri importante de grupul cultural dominant, pot produce ostilități și tensiuni care, la rândul lor, pot avea ca rezultat violența, represiunea și, în ultimă instanță, revoluția sau războiul civil. Iată o teză de care voi ține cont în analiza democrației. Nivelul (subsistemul) culturii, al conștiinței sociale, al ideologiei și vieții spirituale coexistă în sistemul social împreună cu nivelul (subsistemul) raporturilor societate umană-natură; nivelul (subsistemul) structurilor sociale și al relațiilor specifice; nivelul (subsistemul) vieții comunitare.

Apoi, în subsistemul culturii politice sunt cuprinse:

- ideile, concepțiile, formele de conștiință specifică – politică, morală, filosofică, artistică, juridică, religioasă;
- reprezentările, mentalitățile, opiniile, stările de spirit, atitudinile.

Succint, reprezentând sfera vieții spirituale a individului, condiția culturii are un dublu sens: ea condiționează și este condiționată de mediul social.

Interesează impactul ei asupra condiției sistemului politic; valorile, aspirațiile produc comportamente reprezentative la nivel individual, grupal, național, internațional (îndeosebi prin globalizare). Cultura creează tradiție, formează sisteme autonome de cunoștințe, modelează structura unor instituții (creează o altă totalitate a experienței sociale)⁹.

Istoria reprezintă martorul de control asupra valorilor și utilităților diferitelor societăți politice. Această judecată poate fi emisă atât pentru regimurile democratice, cât și pentru cele non-democratice, îndeosebi în privința legitimității și legitimării lor.

Democrația este forma politică ce „și-a dovedit în timpuri îndelungate, o mare capacitate de învățare și un imens potențial de transformare”¹⁰; ea s-a manifestat ca idee a guvernării de către cei mulți, transformând viața politică aproape în aceeași perioadă atât în Atena (și alte orașe – state grecești), cât și în statul – cetate Roma¹¹. Mulți autori au considerat că exclamația lui Giovanni Sartori: „Democrație! Numele propus al unui lucru

can cause alterations at cultural level, influencing other behaviour patterns of the society. This requires another observation, namely that the existence of subcultures or counter-cultures, that may be depicted by alienating important groups from the dominant cultural group, can cause ostilities and tensions that, in their turn, may result into violence, repression and last revolution or civil war. This is a thesis that I shall take into consideration in analyzing democracy. The level (subsystem) of culture, social consciousness, ideology and spiritual life work together within the social system together with the level (subsystem) of the reports between human society – nature; the level (subsystem) of social structures and specific relations; the level (subsystem) of communitarian life.

Then, in the system of political culture, there are included:

- Ideas, conceptions, specific conscience forms – political, moral, philosophical, artistic, juridical, religious;
- Representations, mentalities, opinions, states of spirit, attitudes.

Briefly, representing the individual spiritual sphere, the condition of culture has a double meaning: it conditions and it is conditioned by the social environment.

We are interested on its impact upon the condition of the political system; values, aspirations cause representatives behaviours at individual, group, national, international level (especially through globalization). Culture creates tradition, forms autonomous knowledge systems, models the structure of institutions (creates another tonality of the social experience)²⁴.

History is the control witness upon values and utilities of different political societies. This judgement may be issued both for democratic systems, and for non-democratic systems, especially regarding their legitimacy and legitimating.

Democracy is the political form that “has proven in time a great capacity of learning and a great potential of transformation”²⁵; it has developed as an idea of government by the people, transforming the political life almost at

care nu există", i-ar fi cuprins opera.

În opinia mea¹², această exclamație nu este nici pe departe compromițătoare ci, dimpotrivă, atrage atenția unei multitudini de probleme pe care le ridică însuși conceptul de democrație din perspectiva unei insuficiențe (dacă nu chiar a unei crize) epistemice în domeniu. Diferența concept inițial – concept actual, concept actual – realitate factuală este deopotrivă, una istorică, dar și semantică – tocmai prin extensia referențialului. Abordările regimurilor democratice sunt preocupate atât de geneza, evoluția și funcționarea acestui tip de regim, dar și de posibilele evoluții în viitor; în același timp, intensitatea și constanța dezbatărilor nu pot face abstracție de aspectele istorice comune și nici de elementele specifice ale regimurilor democratice. „Ceea ce înțelegem noi prin democrație nu este ceea ce înțelegea un ateniian din timpul lui Pericle – scrie R. Dahl. Noțiuni grecești, romane, medievale și renaștentiste se îmbină în noțiuni din secole mai apropiate, pentru a produce un amestec adesea extrem de înconștient de teorie și metode”¹³. Tocmai de aceea, o definiție consistentă a democrației este dificilă, dar știința politică azi ia în considerare tot mai mult definiția lui Schumpeter: „... metoda democratică este acea ordine instituțională prin care se ajunge la decizii politice, ordine în care unele persoane obțin dreptul de a decide, în urma unei înfruntări concurențiale pentru obținerea votului popular”¹⁴. Definiția are și merite – ilustrarea caracterului concurențial și edificator al alegerilor, includerea principiului reacțiilor prevăzute (Friedrich), dar este și prea procedurală, ceea ce unilateralizează conținutul conceptului. Se poate constata că democrația – înțeală ca metodă, ca ordine instituțională prin care se ajunge la decizii politice, este explicitată prin rangul de mijloc (în sens kantian, prin scopuri relative, corespunzătoare imperativelor ipotetice). Dar democrația este produs (regim politic) și proces prin care realul (ontisul social) înglobează gradual dezideratul (înțeles aici și ca posibil virtual). Originat în sistemul politic (ca orice regim politic), regimul democratic este modalitatea esențială prin care politicul se

the same time in Athens (and other cities– Greek states), as well as in the castle state – Rome²⁶. Many authors have considered that Giovanni Sartori's exclamation: „Democracy! The name for a thing which does not exist”, included its work.

In my opinion²⁷, this exclamation is not compromising, but on the contrary, it draws the attention of many problems of the concept of democracy itself from the view of an epistemic lack (or even a crisis) in the field. The difference between the initial concept – current concept – actual reality is both historical and semantic – through the extension of the referential. The approaches of democratic systems are concerned both with the genesis, evolution and working of this type of system, as well as with its possible evolutions in the future; at the same time, the intensity and constancy of debates cannot exclude common historical aspects or the specific elements of democratic systems. “What we understand by democracy is not what an Athenian from Pericles' time used to understand– says R. Dahl. Greek, Roman, Medieval, and Renaissance notions combine from more recent centuries, to produce a mixture of theory and methods which is sometimes unconscious”²⁸. This is why, a consistent definition of democracy is difficult, but political science today takes into consideration Schumpeter's definition more and more: „... democratic method is that institutional order for reaching to political decisions, orders where people get the right to decide, after a concurrent confrontation for getting popular vote”²⁹. This definition has credits – illustrating the concurrent and edifying character of elections, including the principle of predicted reactions (Friedrich), but at the same time it is also too procedural, which makes the concept content too unilateral. We can establish that democracy – understood as method, as institutional order for reaching political decisions, is explained through the middle rank (in Kant's meaning, through relative purposes, corresponding to hypothetical imperatives). But democracy is a product (political system) and process through which reality (social ontis) includes the desiderate gradually (understood

fenomenalizează în ipostaze deziderat și ipostaze real. Concret, în guvernarea exercitată de „mulți” și idealul exercitării guvernării de către câți mai mulți. Ea este, deopotrivă, un proces inclusiv și exclusiv, un regim politic, dar și un mod de guvernare (de viață). Ea implică, deopotrivă, potentia și potestas, puissance și pouvoir. Ea este, în esență, un regim al puterii politice, dar și o măsură a gradului în care acest regim (ca deziderat al autoguvernării) satisface condiția umană într-un asemenea tip de comunitate, iar această măsură – ca rezultat al autoevaluării individuale (ca medie statistică al acestor autoevaluări), implică imanența culturii politice și, pe cale de consecință, a unui grad de cunoaștere. Conștiința de sine a individului va conține elemente sistematice (și nu doar spontane), în măsura în care ea se fundamentează în structuri cognitive și axiologice. În grade și ranguri diferite. Funcție de nivelul acestor grade și ranguri, consecințele democrației vor fi receptate mai mult spontan sau mai mult elaborat. Gradul de prelucrare (capacitatea individului) al faptului democratic brut va conduce la opinii (subiectual verosimile), sau la cunoștințe (cu atributele de adevărate și temeinice). Aici este terenul (în acest interval) de diferențiere între „percepția fantomă” a democrației, „teoria fantomă” și o teorie științifică. Între opinia verosimil subiectuală, opinia obiectivată (opinia publică) și cunoașterea științifică a democrației. Dar cum democrația este regimul exercitării puterii de către cei mulți, cu tendința dezirabilă, de către cât mai mulți este cert că opinia publică devine standardul (etalonul) de raportare în elaborarea răspunsului la întrebarea: cât de bun este regimul democratic? Și chiar în angrenajul globalizării și societății cunoașterii, reconstrucția experimentelor democratice trăite, acceptarea guvernării democratice drept axiomă, acceptarea extinderii sferei de participare politică și a ideii universalității votului, a pluralismului și compromisului, a contaminării pozitive în planul internaționalului nu reprezintă argumente suficiente spre a indica justificarea și

here as a possible virtual). Originating in the political system (as any political system), democratic system is the essential way for the politics to transform into desiderate hypotheses and real hypotheses. In fact, government exercised by “the many” and the ideal of exercising the government by as many as possible. It is at the same time, an inclusive and exclusive process, a political system and a form of government (of life). It involves at the same time, potentia and potestas, puissance and pouvoir. It is mainly a system of the political power, but a measurement for the degree in which this system (as self-government desiderate) complies with the human condition in such a type of community, and this measure – as result of individual self-evaluation (as a statistic mean of these self-assessments), involves the immanence of political culture and consequently a degree of knowledge. Man’s self-conscience shall include systematic elements (not just spontaneous), to the extent to which it is fundamented in cognitive and axiological structures into different degrees and ranks. In accordance with the level of these degrees and ranks, the consequences of democracy shall be received more spontaneously and more elaborately. The processing degree (individual’s ability) of the gross democratic act shall lead to opinions (subjectively credible) or knowledge (with real and grounded attributes). This is the field (within this interval) of differentiation between the “phantom reception” of democracy, “the phantom theory” and a scientific theory, between the credibly subjectual opinion, the objective opinion (public opinion) and the scientific knowledge of democracy. But taking into consideration that democracy is the system of exercising the power by the many, with a desirable tendency, by as many, it is certain that public opinion becomes the standard of reporting in elaborating the answer to the question: how good is the democratic system? And even under the circumstance of globalization and the society of knowledge, the reconstruction of lived democratic experiments, accepting the democratic government as an axiom, accepting the extension of the political

legitimitatea regimurilor democratice comparativ cu cele non-democratice. Mai mult, judecățile normative nu se pot substitui judecăților obiective. Răspunsul la aceste provocări nu poate fi formulat decât prin punerea în discuție a conceptelor de democrație formală și democrație substanțială.

2. Democrația formală și democrația substanțială

Este știut că anticii nu tratau politicul ca pe un «obiect» ce revendică o «metodă» specifică reprezentată din științele naturii, ci îl considerau un regim (politeia) ce conferă societății semnificațiile sale centrale, „punându-i în ordine instituțiile și regulile, modelând moravurile și stilul de viață al membrilor săi”¹⁵.

În concepția anticilor, politicul reprezenta concomitent:

- un mod de organizare a Cetății;
- un mod de viață pentru cei din Cetate

Aici își are sorginte distincția între democrația formală și democrația substanțială, dar și coexistența acestora. Astfel, dacă democrația este redusă doar la realizarea modelelor de organizare a Cetății, atunci ea este formală; dacă dimpotrivă, politicul este abordat concomitent ca mod de organizare a Cetății și ca mod de viață pentru cei din Cetate, democrația este formală și substanțială.

Regimurile democratice, ca orice tip de regim politic, conțin tensiuni imanente, tensiuni manifestate îndeosebi în planul încercărilor de modernizare instituțională, urmare a nemulțumirilor față de funcționarea regimului existent (limitele regimului democratic) raportate la modul dorit de organizare a Cetății. Aceste limite dovedesc menținerea tensiunilor între democrația formală, bazată pe elaborarea și respectarea regulilor și procedurilor (inclusiv pe construcția instituțională) și democrația substanțială, care are ca finalitate rezultatele procedurilor formale în privința bunăstării cetățenilor.

Democrația formală este condiția sine qua non (dar insuficientă) a democrației

participation sphere and the idea of vote universality, pluralism and compromise, positive contamination within the international plan are not enough arguments to indicate the justification and legitimacy of democratic systems in comparison to non-democratic ones. Moreover, normative judgements cannot replace objective judgements. The answer to these challenges cannot be formulated unless discussing the problems of formal democracy and substantial democracy.

2. Formal democracy and substantial democracy

It is known that Ancient people did not treat politics as an “object” claiming a specific “method” represented by nature sciences, but looked at it as a system (politeia) offering the society its central meanings, “putting its institutions and rules in order, modelling the needs and lifestyle of its members”³⁰.

In the Ancient people’s view, politics was at the same time:

- A way of organizing the town;
- A way of life for people inside the town

This originates the distinction between formal democracy and substantial democracy, but their coexistence also. Therefore, if democracy is reduced to developing the forms of organizing the Town, then it is formal; if, on the contrary, politics is approached at the same time as a form of organizing the Town and way of life for people inside the Town, democracy is formal and substantial.

Democratic systems, like any type of political system, include immanent tensions, appeared especially in the plan of institutional modernization trials, due to complaints about the existent system (the limitations of the democratic system) reported to the desired way of organizing the Town. These limitations prove the persistence of the tensions between formal democracy, based on elaboration and compliance with the rules and procedures (including on institutional construction) and substantial democracy which has the finality of formal procedures results regarding citizens’ welfare.

substanțiale, ca democrație in actu (mod de viață); prima este mijlocul de atingere și realizare a condiției umane dorite și așteptate, iar cea de-a doua exprimă măsura în care cadrul instituțional-normativ elaborat, construit și aplicat transformă condiția umană, adică modul de viață pentru cei din Cetate. Ori, cum societățile democratice formalizate sunt prin natura lor plurale (conținând chiar comunități plurale), creează implicit și implacabil nu doar poliarhii, ci și ierarhii (natural-obiective, dar mai grav, de tip oligarhic). Așteptările, dorințele se structurează, la rândul lor în:

a) opinii subiectual - verosimile (nivel de viață individual acceptat / respins / contestat);

b) percepții ale grupurilor, comunităților obiectivate - opinia publică (nivel de viață acceptat / contestat);

c) forme de conștiință elaborate (teorii, doctrine, ideologii), referitoare la capacitatea democrației formale în a transforma condiția umană dintr-o comunitate (evaluarea obiectivă a progresului/stagnării/regresului nivelului de viață funcție de democrația formală). Și din acest punct de vedere, conduita poate fi justificativă / contestatoare.

Toate cele trei forme de structurare a așteptărilor sunt comparative (fie pe intervale de timp, fie, atunci când regimurile democratice succed regimurilor non-democratice, comparațiile sunt realizate prin prisma condiției umane), iar indicatorii utilizați vizează nivelul de viață așa cum este el perceput (individual sau la nivelul unor grupuri) sau cum rezultă din analizele fundamentate științifice. Impactul conștientizării rezultatelor raportării așteptărilor la împliniri se evidențiază în comportamente (la vot, la acțiuni de susținere sau contestare - comportamente active - sau abținere, pasivitate, absenteeism - comportamente pasive).

Formal democracy is the sine qua non condition (but not enough) for substantial democracy as in actu democracy (way of life); the first one is the way to reach and achieve the desired and expected human condition, and the second one expresses the extent to which the elaborated, built and enforced institutional and normative background transforms human condition, meaning the way of life for people in the Town. And, knowing the fact that formalized democratic societies are plural by nature (including even plural communities), they implicitly and implacably create not just poliarchies but hierarchies also (natural - objective, and more seriously, oligarchic type ones). Expectations, desires are structured in their turn into:

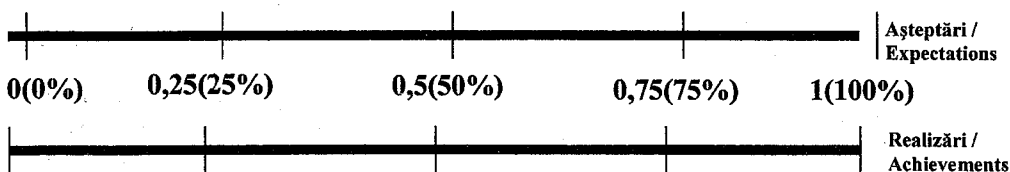
a) subjectual - credible opinions (accepted / rejected / contested individual lifestyle);

b) perceptions of groups, objectived communities - public opinion (accepted / contested lifestyle);

c) elaborated forms of conscience (theories, doctrines, ideologies), regarding the capacity of formal democracy to transform human condition from a community (objective assessment of progress/ stagnation/ regress of lifestyle in accordance with formal democracy). From this point of view, conduct may be justifying / contesting.

All its three forms of structuring the expectations are comparative (either on time periods, either, when democratic systems succeed to non-democratic systems, comparisons are made through the view of human condition), and indicators used focus on the lifestyle as it is perceived (individually or at the level of some groups) as resulting from scientifically grounded analyses. The impact of being aware of the results of expectations reporting to achievements is underlined in behaviours (to vote, support or contestation actions - active behaviours - refrain, passivity, absence - passive behaviours).

**POSSIBILITĂȚI (BAROMETRU REALIZĂRI - AȘTEPTĂRI) /
POSSIBILITIES (ACHIEVEMENTS – EXPECTATIONS BAROMETER)**

Cazul I. Situații irealizabile

- 1.1. *0 așteptări*
- 1.2. *1 așteptări și 1 realizări (0 % deficit de realizări), situație ideală*

Case I. Achievable cases

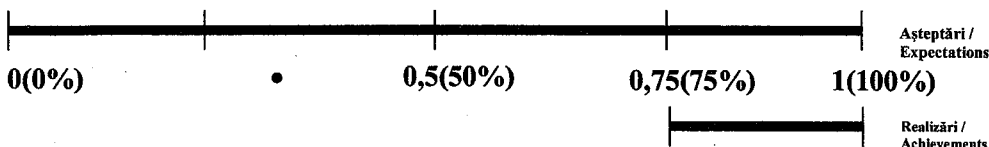
- 1.1. *0 expectations*
- 1.2. *1 expectations and 1 achievements (0 % lack of achievements), ideal case*

Cazul II. Situații posibil de realizat pentru 1 așteptări

- 2.1. *Realizări cu valori: (0,75÷1) (0,25 deficit de realizări)*

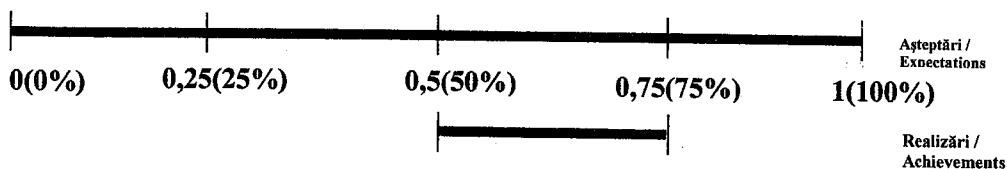
Case II. Achievable cases for 1 expectations

- 2.1. *Achievements with values: (0,75÷1) (0,25 lack of achievements)*

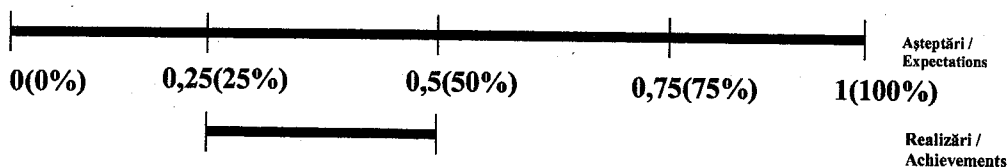
➔ {
Comportament activ / Active behaviour
Susținere-contestare / Support-contestation
Justificare statistic / Statistically justification
Publicul, eterogen ca medie statistică, susține regimul. /
People, eterogeneous as statistic mean, support the system

2.2. Realizări cu valori: (0,5÷0,75) (0,5 deficit de realizări) / Achievements with values: (0,5÷0,75) (0,5 lack of achievements)

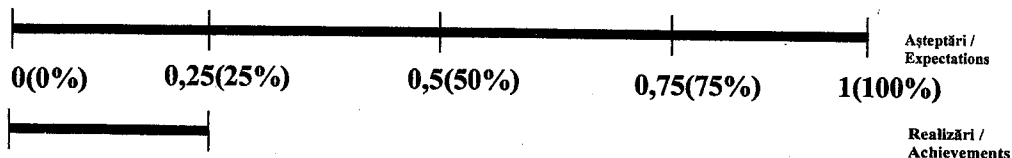

 {

Comportament activ / Active behaviour

Susținere-contestare / Support-contestation

Justificare rezervată / Reserved justification

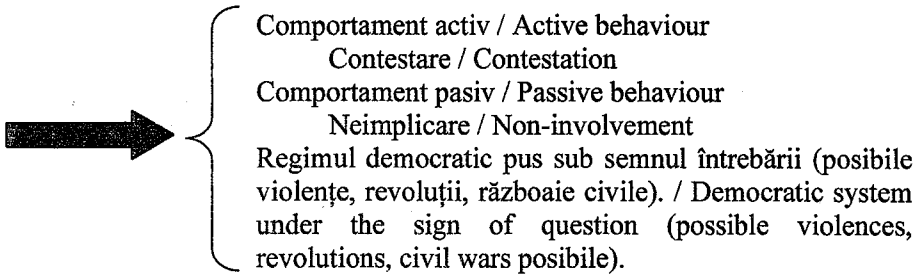
2.3. Realizări cu valori: (0,25÷0,5) (0,75 deficit de realizări) / Achievements with values: (0,25÷0,5) (0,75 lack of achievements)

 {

Comportament activ / Active behaviour

Predominant statistic-contestare / Mainly statistic -

contestation

Comportament pasiv / Passive behaviour

Așteptare / Waiting

2.4. Realizări cu valori: (0÷0,25) (1 deficit de realizări) / Achievements with values: (0÷0,25) (1 lack of achievements)

3. Cunoașterea și progresul democrației (democrația ca produs și proces)

„Prin adoptarea acestei asumptii (identificarea cadrului firesc al democrației în statul – națiune - n.n.) scrie R. Dahl, ceea ce multe ori nu se recunoaște, este cât de profund a afectat limitele și posibilitățile democrației trecerea istoriei de la statul-cetate la statul-națiune. Transformarea este atât de profundă încât, dacă un cetățean ateniian din secolul al V-lea ar apărea brusc în mijlocul nostru (fiind ateniian, ar trebui să fie neapărat bărbat), probabil ar considera că ceea ce numim noi democrație este ceva cu totul străin, neatrăgător și nedemocratic. Unui ateniian din vremea lui Pericle, democrația noastră i s-ar părea departe de a fi democrație, în primul rând din cauza consecințelor asupra vieții politice și a instituțiilor politice, ale trecerii de la nivelul stat-cetate, mai intim și mai participativ, la giganticele forme de guvernământ, mai impersonale și mai indirecte, din ziua de azi.” – R. Dahl, *Democrația și criticii ei*, Iași, Institutul European, 2002.

Atribuirea calificativului de democratic pentru un regim depinde de un sistem de condiții, între care rolul determinant este deținut de: caracterul nerestricțiv al participării electorale; capacitatea cetățenilor de a-și exercita liber activitățile considerate fundamentale pentru organizarea votului; posibilitatea exercitării

3. Knowledge and progress of democracy (democracy as product and process)

„By adopting this assumption (identifying the natural framework of democracy in nation – state - n.n.) says R. Dahl, which is not admitted very often, is how profoundly the passing from town-state to nation-state has affected the limitations and possibilities of democracy. The transformation is so profound that, if an Athenian citizen from the 5th century appeared among us suddenly (as an Athenian, he must be a man), he would probably think that we think as democracy is something completely strange, unattractive and non-democratic. An Athenian from Pericles’ times would think of our democracy as far from democracy, firstly because of the consequences upon the political life and political institutions, of passing from a town-state, more intimate and participating, tot he gigantic forms of government, more impersonal and more indirect.” – R. Dahl, *Democracy and its Critics*, Iași, European Institute, 2002.

Giving the attribute of democratic to a system depends on certain conditions, among which the determining role is held by: the non-restrictive character of electoral participation, the citizens’ ability to freely exercise their activities considered fundamental for the vote organization; the possibility to exercise the rights considered

drepturilor considerate indispensabile pentru viața democratică (adunări, expunere, presă). La aceste condiții se adaugă cele formulate de R. Dahl:

I. A formula preferințe; II. A-și exprima preferințele; III. A-și vedea propriile preferințe cântărite în mod egal în actul de guvernare³¹.

Se desprind:

- A. coordonata istorică a democrației (democratizarea)
- B. cele două dimensiuni ale democratizării
  - a. dimensiunea contestării în relația cu autoritățile
  - b. dimensiunea participării influente

A. Coordonata istorică a democrației (democratizarea)

indispensable for democratic life (meetings, exhibition, press). These conditions are completed by those formulated by R. Dahl:

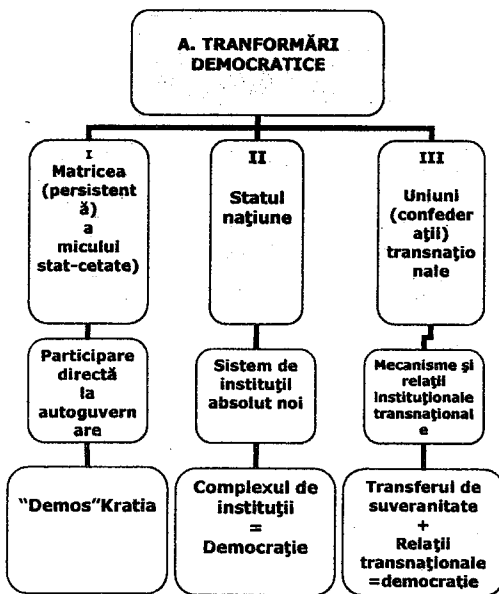
I. Formulating preferences; II. Expressing preferences; III. Seeing its own preferences equally weighed within the government act³².

The following appear:

- A. The historical coordinate of democracy (democratization)
- B. The two sides of democratization
  - a. The side of contesting in the relation with the authorities

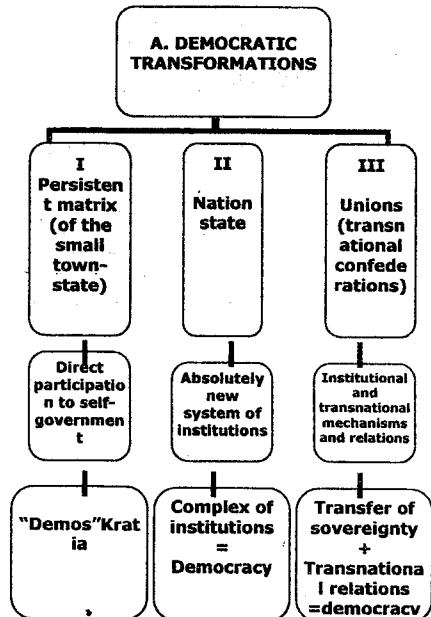
The size of influential participation

A. The historical side of democracy (democratization)

NOTĂ:

1. Transformările (democratice) → adaptări (conceptuale) → conotații(noi),
2. Lărgirea sferei modelului (de la

NOTE:

1. Transformations (democratic) → adaptations (conceptual) → connotations (new),
2. Enlarging the pattern sphere (from

democrația participativă) →
 democrația (reprezentativă) →
 transfer de legitimitate asupra
 organismelor internaționale,

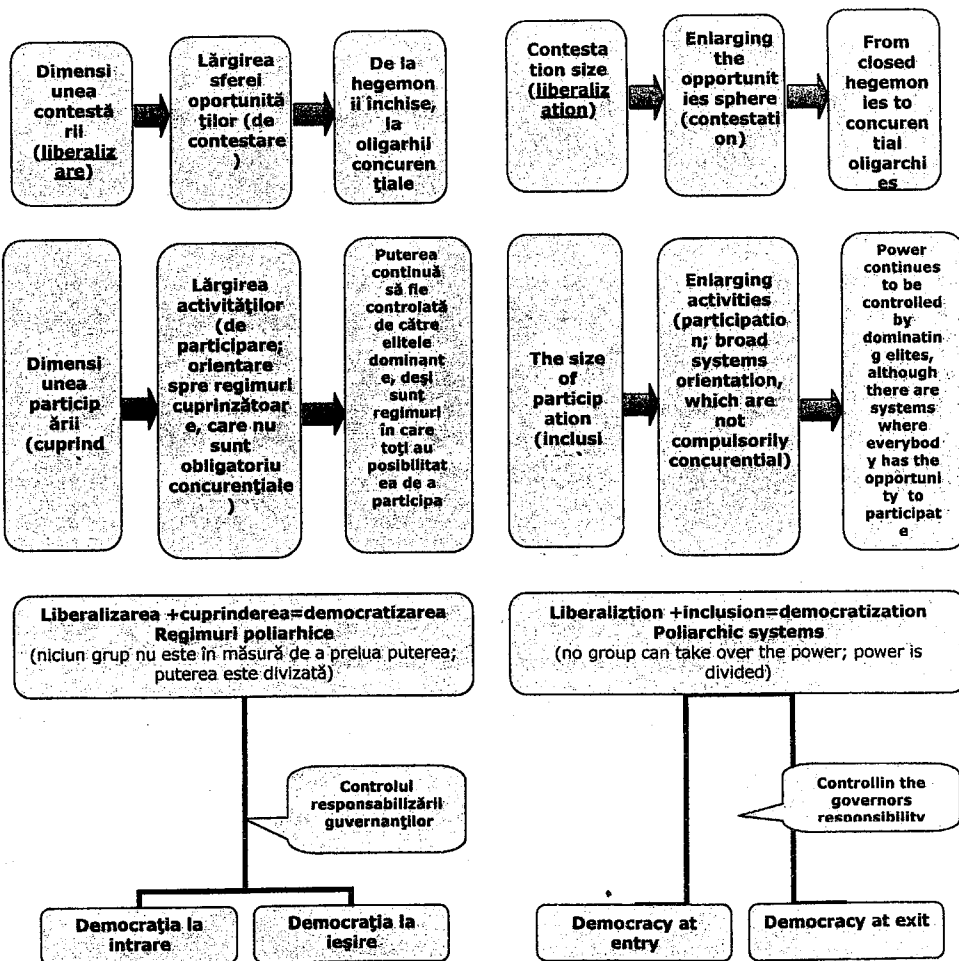
3. Caracterul inclusiv și exclusiv al participării,
4. Fecunda contaminare (pozitivă sau negativă) a democratizării (îndeosebi în era globalizării).

B. Dimensiunile democratizării (la nivelul statului - națiune)

participating democracy) →
 democracy (representative) →
 transfer of legitimacy upon
 international organisms,

3. Inclusive and exclusive character of participation,
4. Profitable contamination (positive or negative) of democratization (especially in globalization age).

B. Sizes of democratization (at the level of nation-state)

NOTĂ: Procesul nu este ireversibil.
 Explicațiile sunt susținute de fazele democratizării.

NOTE: The process is not irreversible. Explanations are supported by the democratization phases.

Evoluția de la regimuri nedemocratice către regimurile democratice (Dankwart Rustow).

a) Condiția preliminară: acordul general al participanților cu privire la apartenența la o comunitatea politică

lupta între grupuri de elite

b) Lupta dintre grupurile de elite nu se finalizează prin victoria „decisivă” a unui grup asupra celorlalte, ci printr-un compromis. Compromisul reprezintă deopotrivă refuz (delimitarea elitelor de interesul de grup) și acceptare (tolerarea reciprocă într-o conviețuire ce permite declanșarea competiției, dar și acordul privind intrarea în competiție).

The evolution from non-democratic systems to democratic systems (Dankwart Rustow).

a) Preliminary condition: participants' general consent regarding their belonging to the political community

fight between groups of elites

b) The fight between groups of elites is not finished through the “decisive” victory of a group upon the others, but through a compromise. Compromise is at the same refusal (marking the elites of group interest) and acceptance (reciprocal tolerance within living together which allows to initiate competition, but also the approval for entering to competition).

HABITATION
(se au în vedere și factorii contextuali: memoria istorică a democrațiilor abandonate, contaminarea pozitivă sau negativă, existența sau absența pieței concurențiale, etc.)

ACOMODARE A CU REGULILE, NORMELE ȘI PROCEDURILE DEMOCRATIC E
(pot fi și riscuri, generatoare de crize, ce pot conduce la căderea regimurilor democratice)

Cele trei valuri ale democratizării (S. Huntington)

HABITATION
(contextual factors are taken into consideration: historical memory of abandoned democracies, positive or negative contamination, existence or absence of competition market)

GETTING FAMILIAR WITH DEMOCRATIC RULES, REGULATIONS AND PROCEDURES
(there may be risks, causing crisis that may lead to the fall of democratic systems)

The three waves of democratization on (S. Huntington)

NOTĂ: 1) Cele trei valuri ale democratizării ilustrează fluxul și refluxul regimurilor democratice³³.

2) Caracterul ireversibil (sau reversibil) al democratizării depinde de factori ce caracterizează democrația formală (construcția instituțională, autoritatea și legitimitatea instituțiilor democrației, pluralismul dezvoltat, pluripartidismul real și funcțional, cultura politică, legiferarea durabilă, ordinea politică internă și internațională stabilă, accentuarea efectului de domino al proceselor de democratizare) cât și mai ales democrația substanțială (eradicarea sărăciei, ritmul reformelor economice și politice, statutul social al individului, puterea exemplului modelului democratic, slăbirea și limitarea presiunii

NOTE: 1) The three waves of democratization illustrate the flow and backflow of democratic systems³⁵.

2) The irreversible (or reversible) character of democratization depends on factors characterizing formal democracy (institutional construction, authority and legitimacy of democracy institutions, developed pluralism, real and functional pluripartidism, political culture, sustainable certification, stable internal and international political order, focusing on the domino effect of democratization processes) and especially substantially democracy (finishing poverty, the rhythm of economic and political reforms, individual social status, the power of example of the democratic pattern, weakening and limiting the pressure of backflow by limiting

refluxului prin limitarea consecințelor regimurilor autoritare).

Factori entropici

Teza lui Seymour Martin Lipset: sistemele economice care reușesc să creeze și să mențină un regim democratic sunt cele mai dezvoltate. (indicatori: venit/locuitor; grad de instrucție; procentul de urbanizare; nivelul de industrializare; accesul la mijloacele de comunicare; grad de civilizație).

Conform tezei, o concluzie eronată, care ar conduce la următoarea lege sociologică:

Toate sistemele socio-economice care depășesc anumite trepte de industrializare, alfabetizare, urbanizare și venit/locuitor vor da naștere unor regimuri democratice.

Această asumție este contrazisă de realitatea factual – istorică.

Această teză trebuie reformulată, ținând cont de următoarele aspecte:

- în afirmarea democrației nu sunt prioritare caracteristicile agregate ale sistemului socio-economic, ci absența dezechilibrelor și inegalităților semnificative dintre diferite grupuri sociale; afirmarea unui regim democratic se realizează atunci când inegalitățile sunt ținute sub control și se reduc dezechilibrele;

- prioritar nu este nivelul de dezvoltare socio-economică, ci modalitățile prin care acesta a fost realizat; aceasta, mai ales în măsura în care tentativele de realizare pot conduce la metode autoritare și la destabilizarea sistemului. Importantă este aici de subliniat, distincția lui Huntington între modernitate și modernizare (luând în calcul diferențele dintre progresul lent și rata înaltă, forțată a modernizării).

Concluzie: eforturile suportate în timp îndelungat în susținerea unei rate înalte a modernizării, conduc implacabil la instabilitatea puterii politice și regimului democratic, făcându-se posibilă prăbușirea lor. Rata înaltă a modernizării, susținută perioade îndelungate, subminează democrația substanțială³⁴.

Se mai impune o concluzie generală: conceptul de democrație, așa cum a fost el

the consequences of authoritative systems).

Entropic factors

Seymour Martin Lipset's thesis: economic systems that manage to create and maintain a democratic system are the most developed ones. (indicators: income/inhabitant; training degree; urbanization percentage; level of industrialization; access to media; civilisation degree).

According to the thesis, a wrong conclusion that would lead to the following sociologic thesis:

All the social and economic systems that go beyond certain industrialization steps, alphabetization, and income/inhabitant will give birth to democratic systems.

This assumption is contradicted by the factual-historical reality.

This thesis has to be reformulated, taking into consideration the following aspects:

- in affirming democracy, aggregate features of the social and economic system are not priority, but the absence of significant unbalances and inequalities between different social groups; the appearance of a democratic system is achieved when inequalities are kept under control and unbalances are reduced;

- the social and economic development level is not of priority, but the ways in which it has been achieved; this especially to the extent in which attempts of achievement may lead to authoritative methods and unbalance the system. It is important to underline, Huntington's distinction between modernity and modernization (taking into consideration the differences between the slow progress and high, forced level of modernization).

Conclusion: efforts made for supporting a high level of modernization for a long time, implacably lead to the instability of political power and democratic system, making it possible for them to collapse. The high level of modernization, supported for long periods, undermines substantial democracy³⁶.

elaborat și care a fundamentat „teoria fantomă” a democrației, se dovedește azi – în contextul societății cunoașterii – inconsistent și ineficient. Trecerea de la „teoria fantomă” la teoria științifică a democrației nu se realizează fără a se ține cont de răspunsuri la întrebări de tipul:

- ce este poporul?
- din cine este constituit poporul?
- care sunt dimensiunile democrației?
- de ce se amplifică caracterul utopic al idealului democratic?
- de ce „democrația „ semnifică:
  - un grup distinct de instituții și practici politice;
  - un sistem de drepturi;
  - o ordine socială și economică;
  - un sistem ce asigură anumite rezultate dezirabile;
  - un proces unic de luare a unor decizii colegiale obligatorii etc.

A general conclusion is also required: the concept of democracy, as elaborated and grounded the “phantom theory” of democracy is proved today – in the context of knowledge society” inconsistent and inefficient. Passing from “the phantom theory” to the scientific theory of democracy is not achieved without taking into consideration answers of the type:

- What are the people?
- Who are the people made of?
- Which are the sizes of democracy?
- Why does the utopia character of democratic ideal increase?
- Why does “democracy” means:
  - A distinct group of institutions and political practices;
  - A system of rights;
  - A social and economic order;
  - A system providing certain desirable results;
  - An unique process of taking compulsory collegial decisions etc.

¹ Spre edificare în domeniul procesului de construcție a teoriei cunoașterii, a se vedea P.P. Negulescu, Scrieri inedite, I, Problema cunoașterii, Editura Academiei RSR, București, 1969.

² K.R. Popper Epistemologia fără subiect cunoscător, în Epistemologie. Orientări contemporane, Editura Politică, București, 1974, p. 72.

³ Ibidem

⁴ Vezi Filosofie, Editura Didactică și Pedagogică, 1985, p. 220 și urm.

⁵ Ibidem p 226

⁶ Mircea Eliade, Istoria credințelor religioase, vol. I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981, p 5

⁷ L. Grünberg, Axiologia și condiția umană, Editura Politică, București, 1972, p 61-62; N. Rescher, Introduction to Value Theory, Prentice-Hall Inc; New Jersey, 1969, p 55; P. Andrei, Filosofia valorii, Editura Fundațiilor, București, 1945, p 23 și urm; I. Lavelle, Traité des valeurs, vol. I, P.U.F. Paris, 1951, p 92-93

⁸ Ștefan Buzărnescu, Sociologia opiniei publice, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București, p. 28

⁹ A se vedea Adrian Gorun, Teorie politică, Presa universitară clujeană, Cluj Napoca, 2002, p. 43-47; Dumitru Lepădatu, Procese și fenomene politice, București, Ed. Actami, 200, p. 59-66

¹⁰ Gianfranco Pasquino, Curs de știință politică, Institutul European, 2002, p. 305

¹¹ Adrian Gorun, Puterea politică și regimurile politice, Editura Bibliotheca, 2006, p. 128.

¹² Ibidem, p. 129-130

¹³ Robert Dahl, Democrația și criticii ei, Iași, Institutul European, p. 10

¹⁴ J.A. Schumpeter, Capitalisme, Socialisme and Democracy, New York, Harper & Row, 1942

¹⁵ A se vedea Jean Baudouin, Introducere în sociologia politică, Editura macord, Timișoara, 1999, p. 89-90

¹⁶ In order to clear about the process of the theory of knowledge, see P.P. Negulescu, New writings, I, The problem of knowledge, Academy Publisher RSR, Bucharest, 1969.

¹⁷ K.R. Popper Epistemology without a known subject, in Epistemology. Contemporary orientations, Political Publisher, Bucharest, 1974, p. 72.

¹⁸ Ibidem

¹⁹ Vezi Filosofie, Editura Didactică și Pedagogică, 1985, p. 220 și urm.

- ²⁰ Ibidem p 226
- ²¹ Mircea Eliade, *Istoria credințelor religioase*, vol. I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981, p 5
- ²² L. Grünberg, *Axiology and human nature*, Political Publisher, Bucharest, 1972, p 61-62; N. Rescher, *Introduction to Value Theory*, Prentice-Hall Inc; New Jersey, 1969, p 55;
- P. Andrei, *The Philosophy of Value*, Foundations Publisher, Bucharest, 1945, p 23 și urm; I. Lavelle, *Traité des valeurs*, vol. I, P.U.F. Paris, 1951, p 92-93
- ²³ Ștefan Buzărnescu, *The Sociology of Public Opinion*, Didactic and Paedagogic Publisher, R.A., Bucharest, p. 28
- ²⁴ See Adrian Gorun, *Political Theory*, Presa universitară clujeană, Cluj Napoca, 2002, p. 43-47; Dumitru Lepădatu, *Political Processes and Phenomena*, Bucharest, Ed. Actami, 200, p. 59-66
- ²⁵ Gianfranco Pasquino, *Political Science Course*, European Institute, 2002, p. 305
- ²⁶ Adrian Gorun, *Political Power and Political Systems*, Bibliotheca Publisher, 2006, p. 128.
- ²⁷ Ibidem, p. 129-130
- ²⁸ Robert Dahl, *Democracy and its Critics*, Iași, European Institute, p. 10
- ²⁹ J.A.Schumpeter, *Capitalism, Socialism and Democracy*, New York, Harper & Row, 1942
- ³⁰ See Jean Baudouin, *Introduction in Political Sociology*, Macord Publisher, Timișoara, 1999, p. 89-90
- ³¹ Vezi Adrian Gorun, op. cit., p. 134-135
- ³² See Adrian Gorun, op. cit., p. 134-135
- ³³ A se vedea A. Gorun, op. Cit. p 148-150
- ³⁴ Vezi o analiză amănunțită în A. Gorun, op. Cit. p. 152-162
- ³⁵ See A. Gorun, op. Cit. p 148-150
- ³⁶ See detailed analysis in A. Gorun, op. Cit. p. 152-162